

II. ÜNİTE

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

(1939–1945)

1) SAVAŞIN GENEL NEDENLERİ

II. Dünya Savaşı çıktığında Avrupa'da birçok devlet diktatörlükle yönetiliyordu. Avrupa'da demokrasilere karşı Üçlü Totaliter (baskıcı) rejim büyük bir tehlike oluşturuyordu (Stalin'in SSCB'si, Hitlerin Nazi Almanya'sı, Mussolini'nin Faşist İtalya'sı).

İtalya ve Almanya'nın Saldırgan Tutumları (1936–1939)

İtalya'da ortaya çıkan Faşizm, Mussolini'nin siyasetiyle tehlikeli bir boyut kazanmıştır.

Almanya'da aşırı milliyetçi düşüncelere sahip Nazilerin iktidara gelmesi (1933) Hitlerin Büyük Almanya, üstün Alman ırkı idealleri yolunda yaptığı çalışmalar dünya barışını tehdit etmeye başlamıştır. Hitler, bütün Alman dilini konuşan toplulukları tek bir Alman devleti etrafında toplamayı amaçlamıştır.

Hayat Sahası: Bu ifade Naziler tarafından Alman halkının yaşamını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu ve özellikle de Slav halklarından alınması gereken toprakları anlatmak için kullanılmıştır (Kısaca Almanya, Avrupa'yı hayat sahası olarak görmektedir).

Bu doğrultuda, Almanya, Versay Antlaşmasına göre askersiz bölge olan **Ren'e** asker çıkartmış, İtalya ise Almanya'dan destek alarak Habeşistan'a saldırmıştır. Almanya ve İtalya'nın hızla silahlanarak yeni sömürge arayışına girmeleri, sömürgeleri tehlikeye giren İngiltere'yi tedirgin etmiştir.

Bu arada **Nazizm ve Faşizm** gibi katı totaliter rejimlerin uzlaşmaz tavırları İngiliz ve Fransızları savunma güçlerini arttırmak için bazı önlemler alma yoluna itmiştir.

Komünizm rejiminin Rusya'ya yerleşmesiyle bu ülkede silahlanma yarışı başlamış, komünist rejimle Rusya, yayılmacı bir politika izlemeye başlamıştır. Bu arada I. Dünya Savaşı sonunda artan sorunlar ve işsizlik nedeniyle Avrupa'da komünizmin gelişmesine en çok İtalya ve Almanya tepki göstermeye başlamışlar.

I. Dünya savaşı sonunda yapılan ağır antlaşmalar ile Avrupa'da siyasi ve ekonomik dengelerin tamamen bozulması, özellikle de Almanya ile yapılan **1919 Versay** Antlaşması'nın Almanya'nın büyümesini ve güçlenmesini önlemeye yönelik olması Almanya'nın bu antlaşmanın hükümlerini tanımamasına yol açmış ve bu durum II. Dünya Savaşının çıkış noktası olmuştur.

İtalya'nın I. Dünya Savaşından galip bir devlet olarak çıkmasına rağmen yeterince menfaat elde edememesi:

İtalya'nın, 1919 Paris Barış Konferansı'nda istediğini alamaması ve itilaf devletleriyle ilk görüş ayrılıklarını yaşamıştı. Savaş sonrası İtalya'da iktidarı ele geçiren aşırı milliyetçi faşist partinin, yayılmacı bir politika izlemeye başladı ve

1935'te Habeşistan'a saldırma durumu II. Dünya savaşının bir başka nedeni olarak kabul edebiliriz.

Bizim Deniz:

Mussolini 'nin Akdeniz'de Roma İmparatorluğunu yeniden canlandırma projesidir.

Japonya'nın Sömürgeci faaliyetlere girişi ve Çin'e ait Mançurya'yı işgali (1931):

Milletler Cemiyetinden ayrılan Japonya II. Dünya savaşı öncesinde Mançurya'yı işgale yönelerek yayılmacı bir politika izleyerek gücünü sürekli arttırmıştır.

Ortak Refah Alanı: Japonya, yayılmacı politikasını Asya devletlerinin dayanışması üzerine kurmak istemiştir. Bu politikaya göre Asya Asyalılarında ve bazı Asya bölgeleri, Japonya'nın denetiminde olmalıydı.

Devletlerarasında Bloklaşma ve Hızlı Silahlanma yarışının tekrar başlaması:

İtalya, Almanya ve Japonya'nın yakınlaşarak aralarında ittifak kurmaları,

I. Dünya Savaşı öncesindeki gibi pazar ve hammadde arayışının beraberinde getirdiği silahlanma yarışı 1930'lu yıllarda dünya barışını tehlikeye düşürmüştür. I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan barış antlaşmaları ile sınırların çiziminde "milliyetçilik" ilkesine dikkat edilmemesi ve yeni milliyetçi akımların ortaya çıkması da II. Dünya Savaşı'nın çıkmasının bir başka nedeni olmuştur.

SAVAŞ ÖNCESİNDE YAŞANAN GELİŞMELER (BLOKLAŞMALAR)

a) MİHVER GRUBU (ÜÇLÜ PAKT):

1936 da Almanya ve İtalya tarafından kurulmuş, sonradan bu gruba Japonya'da dâhil olmuştur. Daha sonra bu gruba Bulgaristan, Macaristan, Finlandiya, Romanya da katılmıştır.

b) MÜTTEFİK GRUBU:

İngiltere ve Fransa tarafından kurulmuştur. Rusya ve ABD'de bu gruba dâhil olmuştur. Müttefik devletlere daha sonra 30 civarında devlet katılmıştır.

c) Savaşı Durdurma Çabası: Savaş başlamadan önce İngiliz Başbakanı Chamberlain Neville'nin yatıştırma politikası ile savaşı durdurmak istemişse de bunda pek başarılı olamamıştır. Almanya' Chamberlain'i dinlememiştir. Almanya'nın, Çekoslovakya'yı işgal etmesi üzerine, İngiltere yatıştırma politikasını terk etti. Böylece İngiltere büyük bir savaşı önleyemeyeceğini anlamış oldu.

SAVAŞIN BAŞLAMASI

1 Eylül 1939'da Almanya'nın, Polonya'ya saldırmasıyla başlar. Polonya'nın bir bölümünün Alman toprağı olduğunu iddia eden Hitler, Sovyetlerle anlaşarak Polonya'yı işgal etmiştir. Bunun üzerine Polonya'ya güvence veren İngiltere ve Fransa'da savaşa girmiştir. Başlangıçta Almanya; Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika ve Fransa'nın başkenti Paris'i ele geçirerek

Mihver devletleri üstün duruma getirmişti. Ancak ABD'nin müttefik devletler grubuna katılmasıyla savaşın seyri aniden değişir.

II. DÜNYA SAVAŞINDAKİ CEPHELER

Barbaros'sa (Tayfun) Harekâtı:

SSCB, başlangıçta Almanya'nın yanında yer alırken daha sonra Almanya'nın "**Barbaros'sa** Harekâtı" ile Rusya'ya saldırması üzerine, Rusya Müttefikler grubuna geçmiştir. Sovyet Rusya'nın Doğu Avrupa'da genişleme siyaseti izlemesini çıkarlarına aykırı gören Hitler, 1940'ta ani bir kararla Sovyetlere saldırmıştır. Hitlerin

amacı, hayat sahasını genişletmek ve komünizmi etkisiz hale getirmektir.

Ayrıca;- SSCB'nin doğal zenginliklerini almak, alt sınıf olarak gördüğü Slav halklarını sömürgeleştirmekti.

Pearl Harbour Saldırısı:

Japonya'nın, Pasifik okyanusundaki (Hawaii'deki) Amerikan üssü olan Pearl

Harlbour'a 1941'de saldırması üzerine ABD müttefiklerin yanında savaşa girmiştir.

ABD, Japonya'nın Pearl Harbour baskınına karşılık savaşın bitişini hızlandırmak için **Hiroşima ve Nagazaki** kentlerine tarihte ilk kez atom bombası atmasıyla Japonya bir süre daha dirense de teslim olmuştur. Bunun üzerine

savaş 1945 yılında sona ermiştir.

Atlantik Sözleşmesi (1941):

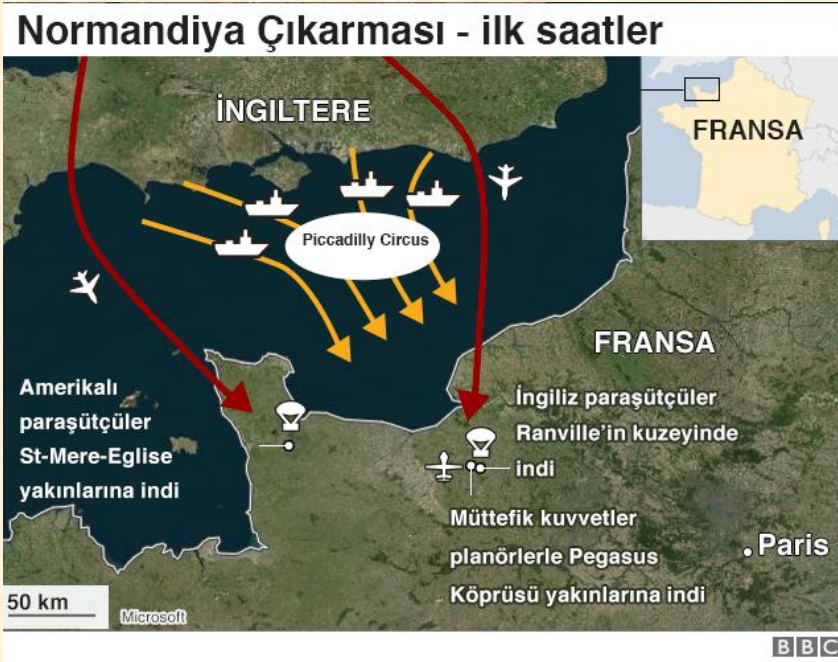

ABD, henüz savaşa girmeden yapılmıştır.

İngiliz Başbakanı Churchill ile ABD Başkanı Roosevelt arasında imzalanmıştır. Bu iki lider savaştan sonra dünyayı nasıl düzenleyeceklerine dair 8 maddelik bir sözleşme yapmışlar. Dünya haritasını nasıl düzenleyeceklerine dair kararlar almışlardır. Bu sözleşme

Not: Bu sözleşme ABD'nin artık tarafsızlık politikasını terk ettiğini göstermektedir. ABD'nin savaşa katılmasından sonra Almanya'ya karşı savaşa giren 26 devletin katılımıyla Atlantik Sözleşmesi esas olmak üzere **BM Bildirisi** yayımlanmıştır. Böylece savaş sonrası kurulacak olan BM'nin temelleri atılmıştır.

Normandiya Çıkarması:

ABD, İngiltere ve Kanada kuvvetlerinin birmilyon kişiyle Fransa'daki Almanlara ait üsse yaptığı askeri çıkarmadır. Avrupa'nın kuzey kesiminde yapılan Normandiya çıkarması tarihin gelmiş geçmiş en büyük kanlı çarpışmaların yaşandığı ve en büyük deniz çıkarması olmuştur. Bu çıkarma, 1000 uçak, 4 bin çıkarma gemisi ile yapılmıştır. Böylece Almanlar ağır kayıplar vermiş, Fransa'nın başkenti Paris kurtarılmıştır.

Rusya'nın da ileri harekâtıyla Almanya ve İtalya yerle bir edilmiştir. Bu gelişmeler üzerine Mihver devletler grubu yenilmiştir. Rusya'nın ileri harekâtıyla Balkanları ele geçirip Almanya'ya kadar ilerlemesi üzerine müttefikler Berlin'e girmiştir. Böylece Almanya çaresiz kalarak teslim olmuştur. Hitler ise bu durum karşısında intihar etmiştir.

SAVAŞIN SONA ERMESİ:

1 Eylül 1939'da Almanya'nın, Polonya'ya saldırmasıyla başlayan 2. Dünya Savaşı, Mayıs 1945'e kadar devam etmiştir. Japonya'nın da teslim olmasıyla 10 Ağustos 1945'te yaklaşık 6 yıl süren 2. Dünya Savaşı müttefik devletlerin galibiyetiyle sona erdi.

10 Şubat 1947'de **Paris Antlaşmasıyla** savaş resmen bitmiştir.

II. Dünya Savaşında Türkiye'nin Tutumu:

1939–45 yılları arasında Türkiye için de sıkıntılarla dolu bir dönem olmuştur. Türkiye savaşa girmemekte kararlı olduğu halde çevresi bir ateş çemberi ile sarılmıştı. Bu nedenle Türkiye ordusunu sürekli olarak savaşa hazır halde tuttu. Bütün ekonomik gücünü askeri harcamalara ayırmak zorunda kaldı. Bunun sonucunda Türkiye'nin kalkınma ve sanayileşme

çabaları oldukça zayıfladı, üretim düştü. Temel maddeler bile güç temin edilir duruma geldi. Her olasılığa karşılık önemli sayıda askeri birikim yapıldı. Savaş boyunca 2 milyon insanı silah altında tutan Türkiye ekonomik gücünü askeri yatırımlara ayırmak zorunda kaldığı için 2. ve 3. Beş yıllık Kalkınma Planlarını uygulayamadı. Savaşta Türkiye için en büyük tehlike Almanya'nın Balkanlara yayılmasıydı. Yunanistan'ın işgalinin ardından SSCB'ye saldırmayı planlayan

Almanya, Türkiye'nin kendi yanında savaşa girmesini istemiş olsa da ancak bunu başaramayınca iki ülke 1941'de "**Saldırmazlık Antlaşması**" yapmışlardı.

Yapılan anlaşmaya göre;

Türkiye savaşta tarafsız kalacaktı

Not: Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün politikalarıyla Türkiye savaşta yer almamıştır. Ancak Türkiye'nin stratejik önemi nedeniyle hem Müttefik hem de Mihver devletler, Türkiye'nin kendi yanlarında savaşa girmesi için çaba harcamışlardır.

İsmet İnönü, prensip olarak savaşa girmeyeceğimizi açıklamış ancak Türkiye'nin ihtiyaçları olan araç gereçlerin temin edilmesiyle savaşa girilebileceğini belirtmiştir. Savaşın gidişatının netleşmesi üzerine Türkiye, 2 Ağustos 1944'te Almanya ile diplomatik ilişkilerini kesmiş, 1945 yılı başlarında ise

Almanya'nın yenilgisinin kesinleşmesi üzerine Türkiye, 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir

NOT: Türkiye'nin savaşa girişinin en büyük nedeni savaş sonrası oluşturulacak uluslararası kuruluşlara kolayca girebilmek ve imtiyaz alabilmek içindir.

Yalta Konferansı'nda, BM'nin kurulması için hazırlık konferansının ABD'nin San Francisco kentinde yapılması ve 1 Mart 1945'ten önce Almanya'ya savaş açan ülkelerin bu konferansa kurucu üye olarak katılabilmesi esasları belirlenmiştir.

Bu nedenle Türkiye 1 Marttan önce Almanya'ya savaş ilan etmiş, 27 Şubat'ta **BM Beyannamesi'ni** imzalayarak, San Francisco Konferansı'na resmen davet edilmiştir. Böylece, 1945 yılında San Francisco Konferansı toplanmış, Türkiye'nin de katıldığı bu konferansta BM kurulmuştur. Türkiye'de bu örgütün kurucu üyelerinden biri olmuş ama veto etme hakkı yoktur.

San Francisco Konferansı

(25 Nisan-26 Haziran 1945)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Birleşmiş Milletlerin kurulmasını sağlamak amacıyla Mihver Devletler'e savaş açan ülkeler ABD liderliğinde San Francisco'da 25 Nisan 1945'te toplandı. Konferansta yapılan görüşmelerde;

- Genel Kurulun işleyişinde devletlerin eşitliği kabul

edilirken Güvenlik Konseyinde 5 büyük devletin

(ABD, SSCB, İngiltere, Fransa ve Çin) üyeliklerinin daimi olmasına,

- Daimi üyelere veto hakkı verilmesine karar verildi.

Konferansa katılan 50 ülkenin BM anlaşmasını imzalaması ile konferans sona erdi.

SAVAŞ SIRASINDA YAPILAN ÖNEMLİ KONFERANSLAR

SAVAŞ SIRASINDA YAPILAN ÖNEMLİ KONFERANSLAR

a) Adana Mülakatı (1943):

Türkiye adına İsmet İnönü ile İngiltere Başbakanı Churchill arasında Türkiye'yi savaşa sokmak için yapılan bir görüşmedir. Almanya'ya karşı Balkanlarda cephe açılması gerektiğini, böylece

Sovyet Rusya'nın yayılmacı politikasının da önlenebileceği görüşülmüştür.

Özellikle bu görüşmede müttefikler Türkiye'yi stratejik önemi nedeniyle savaşa sokmak için büyük uğraş vermişlerdir. Ancak Türkiye tarafsızlığını bir süre daha korumayı başarmıştır.

b) Eden -Menemencioğlu Görüşmesi (1943):

İngiltere ile Türkiye arasında, Türkiye'yi savaşa sokmak için yapılmıştır. Ancak Türkiye bu teklifi reddetmiştir.

c) Tahran Konferansı (1943):

İngiltere–ABD ve Rusya arasında yapılmıştır. Bu konferansta yeni bir cephe açılması görüşülmüştür. Ancak Balkanlar yerine Normandiya çıkarması yapılması kararı alınmıştır. Ayrıca bu konferansta Sovyet Rusya, Türkiye'nin kendi yanlarında savaşa girmesinde ısrar etmiştir.

d) Kahire Konferansı (1943):

ABD Başkanı Roosevelt ile İngiltere Başbakanı Churchill ve Türkiye'den İsmet İnönü arasında yapılmıştır. Türkiye'nin müttefiklerin yanında savaşa katılmasını yeniden istemişlerdir. Türkiye ilke olarak öneriyi kabul etse de askeri ihtiyaçlarımızın karşılanması durumunda savaşa girebileceğini belirtmiştir. Müttefik devletler Türkiye'nin taleplerini yerine getirmeyince Türkiye'de savaşa girme meselesini askıya almıştır.

e) Yalta Konferansı (Kırım–1945):

İngiltere–ABD–SSCB arasında yapılmıştır. Artık II. Dünya savaşının sonu hemen hemen bellidir. Amaç savaş sona ererken müttefikler arasında artan sürtüşmeleri ve görüş ayrılıklarını sona erdirerek, ortak barış sistemi kurmaktır.

Konferansta;

- **Almanya'nın silahsızlandırılması,**

- **Almanya'nın işgalinin nasıl gerçekleştirileceği, hangi bölgelerin kimin kontrolünde olacağı (kimin Almanya'nın neresini alacağı)**

- **Avrupa'da nasıl bir düzenin kurulacağı görüşülmüştür.**

NOT: Konferanstan en karlı çıkan devlet Rusya olmuştur. Çünkü Rusya bütün doğu Avrupa'yı işgal etmiştir. Rusya'ya izin vermelerindeki amaç Nazizm'i ortadan kaldırmaktır.

f) Potsdam Konferansı (1945):

Bu konferansta Almanya'nın teslim olmasından sonra ortaya çıkan sorunlar görüşülmüştür.

Potsdam Konferansı; Birleşik Krallık Başbakanı Churchill, ABD Başkanı Truman, SSCB Halk Komiserleri Kurulu Başkanı Stalin arasında olmuştur.

II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası'nın teslimiyetinden sonra 17 Temmuz 1945 - 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Almanya'nın başkenti Berlin'in yakınlarında **Cecilienhof Sarayı**'nda düzenlenen Konferansın başlıca konuları,

- Nazi Almanyası'nın işgal ettiği topraklarının geri alınması,
- Avusturya'nın Almanya'dan ayrılması,

- Almanya'nın "demokratikleştirilmesi",
- Berlin ve Viyana'nın bölünmesi,
- savaş suçlularının yargılanması gibi meseleler görüşülmüştür.

Bu konferansın diğer konferanslardan farkı;

- Savaşın nasıl biteceği değil barışın nasıl sağlanacağı konularının görüşülmesidir.
- Berlin'de toplanan bu konferansa göre yapılacak barış antlaşmalarının temel ilkeleri belirlenmiştir. Barışın nasıl sağlanacağı, kaybeden Mihver devletleri ile bazı stratejik bölgelerin kaderi görüşülmüştür. Konferansta, Almanya'nın kaderinin ne olacağı belirlenmeye çalışıldı. Ayrıca bu konferansta SSCB, Türkiye'nin asla kabul etmeyeceği Karadeniz ve boğazlarla ilgili isteklerde bulunması Türkiye'yi oldukça rahatsız etmiştir. SSCB, boğazlardan üs talep etmesi.
- Boğazların yeni bir yönetime kavuşturulmak istenmesi ABD'nin, boğazlarda söz sahibi olması konusu Türkiye'yi endişelendirmiştir.

SAVAŞ SIRASINDA TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER

II. Dünya Savaşı yıllarında özellikle erkeklerin silah altında olmasından dolayı Cumhuriyet döneminin en düşük nüfus artış hızı gerçekleşmiştir. Bu dönemde ekonomik sıkıntılara rağmen, okul sayısını arttırmak, insan faktörünü geliştirmek amacıyla eğitime harcanan para da artmıştır.

Savaşın Türkiye'ye Ekonomik etkileri:

- Türkiye'de yarı seferberlik havası ile yetişkin nüfusun askere alınması üretimde düşüşe neden olmuştur.
- Savunma harcamalarının artması

yatırımların yapılamamasına yol açmış, mevcut yatırımların korunması temel politika haline gelmiştir.

- Savaş bittiğinde Türkiye ekonomisi 1934'te bulunduğu gelişme düzeyinin altına düşmüştür. En önemli gerileme tarımda olmuştur.

Milli Koruma Kanunu:

- Devletçilik politikası gereği 1940'ta "**Milli Korunma Kanunu**" çıkartılmıştır.

Bu kanun;

Türkiye'nin ekonomik politikalarını belirlemiştir. Bu kanun; hükümete,

ekonomiye müdahalede sınırsız yetki vermiştir.

- Bu dönemde dünyada üretim düştüğünden ithalatımız da azalmıştır. Böylece kıtlık ortaya çıkmıştır.
- Devletin para basması üzerine enflasyon artmıştır. Bu arada Varlık

Vergisi ile özellikle gayri Müslimlerin, biriken servetleri alınarak seferberliğe harcanması nedeniyle yerli tüccarların azınlık tüccarlarla olan rekabetini güçlendirmiştir.

- 1945 yılında Savaşın sona ermesiyle çıkartılan “**Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu**” bir süre uygulandıktan sonra yürürlükten kaldırılmıştır.

Ayrıca “**Toprak Mahsulleri Vergisi**” de çıkarılmıştır.

- Savaş sonunda Türkiye, Devletçilik ilkesi doğrultusunda hazırladığı İkinci 5 yıllık Kalkınma Planını ortadan kaldırmış, yerine **Marshall Planına** katılmayı sağlayacak “**Türkiye İktisadi Kalkınma Planı**”nı 1947’de hazırlamıştır.
- Dış kredilere dayanan bu plan, Türkiye’nin gelişmesine özellikle de tarımsal gelişmesine katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.
- Sonuçta Türkiye, 1948’de yardım kapsamına alınarak OEEC’ye üye olmuştur.

OEEC: **Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü** şeklinde bir açıklama yapıla bilindiği gibi **İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı** şeklinde de ifade edilebilir.

Köy Enstitüleri:

İlkokul öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1940 tarihli yasa ile tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde açılmıştır. Köylülerin kendi yörelerinde pratik bilgilerle eğitilmesi için açılan okullardır. Önceleri “**iş içinde eğitim**” ilkesi ile

hareket eden bu okullar, giderek geleneksel, ezberci eğitimin yerleştiği öğretmen okullarına dönüştürüldü.

Köy Enstitüsü uygulaması **Hasan Âli Yücel'in** 1946'da Milli Eğitim Bakanlığında ayrılmasına değin devam etmiştir. Hasan Âli Yücel'den sonra Milli Eğitim Bakanı olan Reşat Şemsettin Sirer zamanında Köy Öğretmen Okullarına dönüştürülmüştür. Bu okullar daha sonra Adnan Menderesin Başbakanlığını yaptığı Demokrat Parti döneminde 27 Ocak 1954'te kapatılmıştır.

Varlık Vergisi:

Olağanüstü savaş koşullarının yarattığı yüksek karlılığı engellemek amacıyla 1942'de Çıkarılan, varlıklı zenginlerden alınan servet vergisidir. Bu vergi 1942 bütçesinin %80'ni oluşturmuştur. Verginin %87'si gayri Müslimlerden alınmıştır.

Ekmek Karnesi:

II. Dünya savaşı, kıtlık gibi olağanüstü bir durum yaşattığı için halkın günlük ekmek ihtiyacını karşılamak amacıyla çıkarılan karnedir.

NOT:

Savaş yıllarında Türkiye'de kamu güvenliğini sağlamak için tüm illerde karartma uygulanmış, Karadeniz'de Türk gemi seferleri durdurulmuştur.

Örnek Test:

XX. yüzyılın ilk yarısında, dünya devletlerinin bloklaşmasında ve savaşların çıkmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Devletlerin bağımsızlıklarını kazanmak istemeleri
- B) Devletlerin ham madde ihtiyaçlarını giderme yolları aramaları
- C) Devletlerin sınırlarını genişletmeye çalışmaları
- D) İtalya ve Almanya'nın güçlenmesi
- E) Balkanlardaki buhranların önlenmek istenmesi

..

Örnek Test

. İtilaf Devletleri'nin 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Devleti ile imzaladığı Sevr Barış Antlaşması diğer barış antlaşmalarından daha ağır koşullar içermiştir. Bu antlaşma uygulansaydı Osmanlı Devleti parçalanacak ve devletin kalan toprakları sömürge durumuna gelecekti.

Bu antlaşmanın uygulamaya girmemesinin en büyük sebebi nedir?

- A) Çanakkale Savaşı'nda İtilaf devletlerinin yenilmesi
- B) Türk Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması
- C) Kuva-i Milliye'nin kurulması
- D) Misak-i Milli kararlarına ters düşmesi
- E) TBMM'nin anlaşmayı tanımaması

..